

DE VERBORGEN HELPER

een verhaal uit den ouden tijd

DOOR

A. J. HOOGENBIRK

NIJKERK, G. F. CALLENBACH

DE VERBORGEN HELPER

EEN VERHAAL UIT DEN OUDEN TIJD

DOOR

A. J. HOOGENBIRK

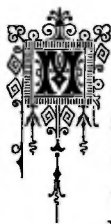

NIJKERK
G. F. CALLENBACH

I.

IN 'T VREEMDE LAND.

et volle zeilen en door een zachten, gunstigen zomerwind voortgedreven, gleed een schip over de blauwe wateren der Noordzee. Het kwam van het westen en zette koers naar de Nederlanden. Dat het daar thuis behoorde bewezen zoowel de prinsenvlag, die van de mast woei, als het opschrift op den steven: *De Vogel Struys* onder een afbeelding van dat dier. Het bijgevoegd jaartal 1658 wees den tijd aan, waarin het vaartuig nog kort geleden was gebouwd.

Wanneer iemand de lieden, die bij het schoone weder op het dek vereenigd waren, opmerkzaam gadesloeg, dan werd hem al aanstonds duidelijk dat, al bevonden zij zich ook op een Hollandsch schip, het toch volstrekt niet allen Nederlanders waren. Wel behoorde het scheepsvolk althans grootendeels in ons vaderland thuis, maar

de meeste der medereizigers zeker niet. Dat zag men aan hun kleeding, en de taal die zij spraken verried, dat hun geboortegrond lag over zee, in het land vanwaar het schip 't laatst was uitgezeild: Engeland.

Onder de 18 of 20 Engelschen, mannen, vrouwen en kinderen, die zich aan boord bevonden, merkte men een gezin op, dat door al de medereizigers met zekeren eerbied werd behandeld. 't Bestond uit een man in de kracht zijns levens, iemand van een eerwaardig voorkomen, zooals paste aan een dienaar des Heeren in de Kerk, een predikant gelijk hij was. Met hem reisden zijn vrouw, drie dochters en twee zonen. De oudste der kinderen telde nog geen tien jaar.

Indien de lezer misschien denkt, dat die lieden voor hun genoegen eens een reisje van Engeland naar Nederland maakten, wat thans zoo vaak gebeurt, dan bedriegt hij zich zeer. 't Was toen in Engeland een woelige tijd geweest. Olivier Cromwell, die als *Protector* of Beschermer het land had bestuurd, was kort geleden gestorven. De zoon van den vroegeren koning Karel I was spoedig daarna uit ons land, waar hij een schuilplaats had gevonden, naar Engeland overgestoken om er het koninkrijk te ontvangen, dat zijn vader verloren had. De nieuwe koning, Karel II, was een vroolijk heer. Hij hield van genoegen en leefde weelderig en los, zonder zich om God en godsdienst veel te bekommeren. In zijn hart was hij Roomsch, doch hij moest de Protestanten wel met rust laten, ten eerste omdat bijna heel zijn volk Protestantsch was, ten tweede omdat hij anders even slecht zou gevaren zijn als zijn vader. Zijn broeder Jacobus heeft dat

later ondervonden: hij werd verjaagd, en onze Prins Willem III volgde hem op als koning van Engeland.

Olivier Cromwell, die een heftig maar vroom man was, had Engeland machtig en sterk gemaakt. Koning Karel daarentegen, die liefst nooit van ernstige dingen hoorde, en voor en boven alles vermaak zocht, was een speelbal van Lodewijk XIV van Frankrijk. Deze hielp hem voort waar 't noodig was, maar kreeg daarvoor dan ook Englands hulp bij zijn veroveringen. Wij Nederlanders hebben dat ondervonden. Denk maar eens aan het benauwde jaar 1672. Van koning Karel was 't dubbel leelijk, dat hij zoo handelde, want de Nederlanders hadden hem in den tijd van zijn ongeluk vriendelijk geherbergd, en van alles voorzien wat noodig was.

Onder Karels regeering kwam dan ook de lust tot vermaak en genot, tot allerlei wereldsche dingen, weer bij 't volk boven. Zoolang Cromwell leefde had er ten minste uiterlijk vreeze Gods in 't land geheerscht, en was alles verboden wat in een christenland niet te pas komt. Doch koning Karel maakte spoedig andere wetten. Het oude wereldsche, zondige leven begon weer, en 't spreekt van zelf dat de vromen die den Heere bleven dienen, al werden zij ook niet vervolgd, toch hier en daar heel wat te lijden hadden.

Er waren en zijn nog in Engeland tweeërlei Protestanten. De eersten behooren tot de Staatskerk of de Bisschoppelijke, die nog allerlei Roomsche gebruiken en inrichtingen heeft behouden. De anderen zijn verdeeld in verschillende kerken, waarvan de meeste zulke zijn als bij ons. De aanzienlijken en edelen des lands be-

hoorden voor twee eeuwen gelijk nu nog meest tot de Staatskerk; de lagere standen, dat wil daarom niet zeggen, de geringe, vindt men meer in de andere kerken. Nu waren de koning en de grooten des lands in dien tijd juist geen vrienden van de andere kerken, wijl daartoe juist die menschen behoorden, die in der tijd tegen het verkeerd bestuur van Karels vader zich hadden verzet, en onder Cromwell die een van hen was, heeren en meesters waren geweest. Bovendien waren die lieden in de oogen van de rijke en vroolijke heeren sombere dwazen, dwepers en nare menschen, die geen blij gezicht konden zien, en die men liefst zoover mogelijk van zich afhield.

Nu, dat de groote heeren miszagen behoef ik u haast niet te zeggen. Wie in den Heere gelooft, den Heiland liefheeft, heeft wezenlijk veel meer reden om blij te zijn dan allen die nog de wereld dienen. Maar dat begrijpen die laatsten niet, en zij kunnen het ook niet, zegt Gods Woord. Wie niet mee wil doen aan al de wereldsche pret, wie al die dingen verkeerd vindt en bestraft en den menschen spreekt van God en zijn heil, die wordt dikwijls uitgelachen en bespot. Ja, als 't kan drijft men hem gaarne weg, of maakt het hem zoo zwaar dat hij wel gaan moet.

Dat nu ondervonden de vromen in Engeland ook, en tot die menschen behoorde de predikant die wij op het schip aantreffen evenals zijn vrouw en de andere reizigers. Zij geloofden, en zeker op grond van Gods Woord, dat de kerk van Engeland met haar bisschoppen en altaren en al haar pracht en praal, een kerk waarin de leden niets de geestelijken alles te zeggen hadden, niet

goed kon zijn. Daarom hadden zij hun eigen kerk gesticht, en Anderson — zoo heette de predikant — was hun leeraar geworden. Op vele plaatsen in 't land was hetzelfde gebeurd. Doch de partij die nu meester was kon zulke lieden niet goed verdragen. Men plaagde hen op allerlei wijzen, maakte het hun moeilijk, en op 't laatst werd het hun haast onmogelijk langer den Heere in eenvoudigheid en naar Zijn Woord gezamenlijk te dienen.

Wat nu te doen? Wel, er bleef een uitweg over. Aan den anderen kant der zee lag de republiek der Vereenigde Nederlanden. Daar was bijna heel het volk Gereformeerd, maar werd niemand die zich rustig hield om zijn geloof vervolgd. Daarheen waren een halve eeuw vroeger de Joden uit Portugal gevlucht, toen men hen vervolgde. En bijna gelijktijdig waren evencens uit Engeland menschen naar Nederland gevloten, die als onze reizigers om hun geloof werden vervolgd. Waarheen konden dus die verdrukten al beter gaan dan naar Nederland, de vrije republiek, die bovendien vlak bij lag? Om kort te gaan, de domine, die 't meeste gevaar liep, besloot met zijn gezin, Engeland vaarwel te zeggen en eenige mannen en vrouwen uit zijn gemeente deden hetzelfde. Hen vonden we op het schip, dat op weg was naar de Zeeuwsche kust.

(Heel knappe of erg ongeduldige lezers kunnen natuurlijk wat nu juist verteld is wel overslaan. Ik vergat ongelukkig dat reeds straks te zeggen.)

Dat de predikant niet blijmoedig was, toen hij daar zoo met vrouw en kinderen naar een vreemd land trok, begrijpt ieder. Gelukkig wist hij, dat de Heere ook waakt

over de vreemdelingen en tevens, dat hij in Nederland veel kans had goede lieden te vinden die hem zouden helpen. Toch was hij van al de Engelsche reizigers er misschien 't slechtst aan toe. Want de anderen verstonden een handwerk, en konden dus ook waar zij kwamen allicht hun brood verdienen. Maar de domine had dat niet geleerd. Hij kon wel prediken en alles verrichten wat een predikant te doen heeft, doch wat gaf hem dat in een land, waar men een taal sprak die hij niet verstond, en waar hij zelf evenmin werd verstaan?

„Gij zijt niet opgeruimd domine,” zoo sprak een jonkman, die blijkbaar ook uit den vreemde kwam tot den predikant; „vreest gij voor de toekomst?”

„Die vertrouw ik den Heere toe,” was het antwoord. „Maar toch, lieve vriend Quick, mag ik als Christen wel zorgen zonder bezorgd te zijn. En de zorgen drukken mij. Ik weet waarlijk niet wat in het vreemde land zoo aanstonds te beginnen.”

„O, daar zal wel werk voor ons zijn.”

„Voor u ja; gij zijt pas kandidaat, kunt uw tijd afwachten tot ge leraar wordt, en hebt intusschen alleen voor u zelf te zorgen. Maar ik ben te oud om een geheel nieuwen arbeid aan te vangen, en heb een groot gezin.”

„Waarde heer Anderson,” zoo sprak de jonkman, „laat mij, den jongste, nu eens den oudste bemoedigen. De Heere God zal voor ons zorgen, en Hij heeft ons ook geleerd het voor elkander te doen. Zoolang ik en wij allen iets hebben zal onze leeraar er in deelen. Doch ik vrees niet, dat wij gebrek zullen lijden. De Hollanders zijn goed voor alle vreemdelingen.”

Intusschen had men de Zeeuwsche kust in het gezicht gekroegen. Weldra zeilde het schip den breeden mond der Schelde binnen, en niet lang daarna waren de reizigers reeds op het eiland Walcheren geland, en bevonden zij zich te Middelburg. Dit was toen een aanzienlijke koopstad, waar 't vrij wat drukker toeging dan thans. Ook vond men er een Engelsche gemeente, en 't was juist wjl hij daarin vrienden hoopte te vinden, dat de domine naar de hoofdstad van Zeeland was gegaan.

Recht hartelijk werden de vluchtelingen door hun landgenooten te Middelburg ontvangen, en niet alleen door deze, maar ook door de Zeeuwen, die hun best deden om den vreemdelingen duidelijk te maken, dat zij 't hier in hun nieuw vaderland niet kwaad hobben zouden. 't Was natuurlijk al aanstonds de vraag wat met de nieuwgekomenen moest geschieden, daar zij geen geld hadden om van te leven. Doch wie God en zijn naaste liefheeft weet altijd raad om te helpen. De Engelsche predikant te Middelburg sprak er over met zijn vrienden; de burgers van de stad bemociden er zich ook mee, en zoo werd er al spoedig huisvesting gevonden, voor den een hier voor den ander daar. Te Middelburg echter was — dat merkte men al spoedig — voor de meesten op den duur geen werk. Doch daarop was raad. Te Loiden en te Amsterdam kon men die vlijtige en vrome mannen en vrouwen best gebruiken. 't Duurde niet lang, of vele hadden in hun nieuwe woonplaatsen werk en brood in overvloed, en dankten den Heere die hun weg voorspoedig had gemaakt. De kandidaat Quiek was te Middelburg gebleven, en had daar een plaats gekregen

op het kantoor van een rijken koopman, die Hoste heette.

Zoo hadden dan allen reden om recht verblijd te zijn, één uitgenomen. Dat was Domine Anderson zelf. Hij had terecht begrepen, dat het voor hem al zeer moeilijk zou gaan arbeid te vinden. Lang en breed had hij er met den Engelschen predikant te Middelburg over gesproken, doch ten slotte wist geen van beiden er raad op. De gemeente was te klein voor twee predikanten, en een andere werkzaamheid kon men niet zoo spoedig vinden. Nu zou dat misschien wel na een paar maanden gelukt zijn, doch domine Anderson had, als meer menschen, een grooten afkeer van veel vragen voor zich zelf. Hadden de lieden te Middelburg geweten, dat de predikant die uit Engeland was gevlucht, zoo goed als niets bezat, ze zouden hem zeker met liefde ondersteund hebben. Doch niemand wist het of dacht het ook maar, en de predikant sprak er niet van. De eenige die het wist was Quick, doch hij dorst er tot niemand over spreken, wijl de predikant dat wel eens niet goed kon vinden. Zelf verdiende hij te weinig om iets te kunnen missen. De eenige, die nu en dan eens iets voor Anderson deed, was de predikant te Middelburg, die 't echter zelf niet al te breed had.

Zoo leed dan de domine in stilte met vrouw en kinderen gebrek. Hij klaagde alleen aan God den Heer zijn nood, vastelijk geloovende dat Die hem te Zijner tijd zou uitredden.

Gij zult zien, hoe dat geloof niet werd beschaamd.

II.

IN DEN NOOD.

eken en maanden gingen voorbij, en nog altijd scheen 't, dat de Heere in den hemel het gebed van den predikant niet hoorde of althans niet verhoorde. De eene dag na de andere verliep, en er kwam geen verandering.

„Wat moeten wij toch beginnen, lieve man?” zoo sprak mevrouw Anderson op zekeren dag tot haar echtgenoot. „Zoo kan het niet voortgaan. Bijna alles wat wij uit Engeland hebben medegebracht is verteerd; de kinderen moeten nieuwe kleeren hebben; de huur dient betaald te worden en wij bezitten niets.”

„Geduld, beste vrouw” antwoordde de leeraar. „Wij hebben ons zelf niet in dezen toestand gebracht, maar 't geschiedt alles naar Gods wil. Op Hem hoop ik.

„Maar zoudt gij niet eens met iemand spreken? Ik weet zeker dat men wel wat voor ons doen, ons helpen wil.”

De leeraar kreeg een pijnlijken trek op het gelaat. Hij wilde dat liefst niet doen. Dat was misschien juist niet goed, maar, zooals ik straks zei, het gaat meer menschen zoo, en bovendien verwachtte Anderson het beslist van den Heere alleen.

„Ik weet niet of dat goed zou zijn en ons baten zou,” sprak hij. „Doch ik heb iets anders bedacht. Er zijn

hier velen, die gaarne Engelsch zouden kennen, omdat zij die taal in hun handel met ons land noodig hebben. Ik zou, dunkt mij, hun onderwijzer kunnen worden, maar . . .”

„Zeker,” sprak mevrouw Anderson verblijd, „waarom zoudt ge dat niet?”

„Ja maar, ik dien dan eerst hun taal, het Nederlandsch, te verstaan.”

„Dat is waar. Ik had er niet aan gedacht en dat te leeren zal weer geld kosten.”

„Ik vrees het ook,” was 't antwoord, „toch wil ik het beproeven.”

Een paar uur later reeds ging de domine op weg naar een schoolmeester, dien hij wel kende, omdat die soms in de Engelsche kerk kwam. „Hij zal dus zeker wel Engelsch verstaan” dacht de predikant, en dan kan hij mij ook onderwijzen.

Kort en goed stelde hij den meester het plan voor. Deze stond een weinig verwonderd en zei eindelijk: „Ik versta van het Engelsch niet veel, al kan ik het best begrijpen, wanneer ik het hoor spreken. Denkelijk zou het mocilijk gaan u in de vreemde taal alles van de onze uit te leggen, want gij hoort wel, ik *spreek* het Engelsch slecht.”

„Dat zal wel gaan” was 't antwoord, „maar hoeveel moet ik u er voor betalen?”

De schoolmeester dacht een oogenblik na. Misschien wist hij dat zijn bezoeker niet rijk was. Hoe het zij, hij antwoordde: „als ge u een weinig naar mijn tijd wilt schikken, dan zullen wij zoo doen: Ik leer u Nederlandsch,

gij *mij* Engelsch. En we betalen elkaar met dichte beurzen.”

Dat de domine daar niet tegen had is te begrijpen.

„Aangenomen!” zoo sprak hij, „wanneer kunt gij mij afwachten?”

„Elken morgen, wanneer gij wilt. Maar dan tegen acht uur. Wij wonen gelukkig niet ver van elkander.”

Zoo was dan de zaak weldra afgesproken. Den leeraar kwamen bijna onder 't naar huis gaan de tranen in de oogen, als hij overdacht hoe de Heer het alles gemakkelijk voor hem had gemaakt, zoodat hij zonder moeite en toch ook zonder kosten zou krijgen wat hij wenschte.

„En daarbij” zoo sprak zijn vrouw, „vindt ge zodoende misschien spoedig gelegenheid om te arbeiden, en kunnen we hier zonder zorg leven, als vroeger in Engeland. Ik geloof dat de hand des Heeren hier in te zien is.”

En dat was ook zoo, maar nog op geheel andere wijs dan de goede vrouw dacht, en dan zij of haar man ooit op aarde geheel zouden weten.

Een jaar was reeds verlopen sedert de predikant en allen, die met hem om des Heeren wil uit Engeland waren gevloeden, een schuilplaats in Nederland hadden gevonden, en nog altijd had Anderson niets waarvan hij kon leven. Wel bezocht hij haast iederen morgen trouw den meester, die vandaag zijn onderwijzer en morgen zijn leerling was: wel had hij het in de Nederlandsche taal al een eind gebracht, maar daarvan alleen kon hij niet leven. En nog steeds kende hij niet genoeg om te beginnen anderen te onderwijzen.

Intusschen was nu bijna alles verteerd wat hij bezat. Niet alleen de kinderen maar ook hij zelf en zijn vrouw hadden nieuwe kleeren dringend noodig; hoe zuinig en karig zij ook leefden, elken dag moest men toch alweer iets gebruiken van het weinige geld dat nog over was. Bovendien naderde de winter, en moest er noodzakelijk wat turf en hout gekocht worden. Dat was ook wel 's winters te krijgen, maar kostte dan, als 't water dicht lag, stellig driemaal meer dan nu. Ook werd het noodig dat de kinderen naar school gingen. Mede om geld uit te winnen had de domine hen totnogtoe thuis gehouden en hen zelf onderwezen. Maar hij begreep en had het zelf al ondervonden, dat men om in 't vreemde land te kunnen leven, de taal die er gesproken wordt diende te verstaan. En daartoe moesten de kinderen naar school — als er maar geld voor was.

Zoo stonden de zaken, toen de predikant op zekeren dag bij zijn tehuiskomst van de les een brief op tafel vond liggen. Hij opende dien. 't Was een schrijven waarin de eigenaar van het huis dat hij bewoonde vroeg, of het goed was dat er morgen iemand kwam om de huur te halen, daar het jaar nu verstreken was. „Eigenlijk,” zoo schreef de man, „is men hier gewoon om de drie maanden de huishuur te betalen. Maar het is mij evengoed als gij dat om 't jaar wilt doen.”

Nu, hoe het eigenlijk wezen moest wist de domine ook heel goed, doch wie geen geld heeft moet wel eens langer uitstellen dan hemzelf lief is. Zoo was 't ook Anderson gegaan, en wat erger was, hij wist volstrekt niet, hoe hij 't moest aanleggen om den huisheer het geld dat

hij hem schuldig was nu eindelijk te voldoen. Dit nu hinderde hem ontzettend. Zoo ging hij dan in zijn binnenkamer, sloot de deur en deed als eens koning Hiskia. Hij breidde den brief uit voor den Heere en sprak: „Heer, Gij weet alle dingen, en ook dat ik het geld niet bezit 't welk ik morgen betalen moet. Doch bij U is het zilver en het goud. Geef ons zooveel wij behoeven, en wij zullen Uw naam prijzen, door Jezus Christus onzen Heer.”

Toen de domine dit gebeden had stond hij op, nam den brief weg, en ging in de huiskamer. 't Was in zijn hart ineens anders geworden. De zorg en de zware last schenen weg genomen, en zijn gezicht stond zoo vroolijk, dat zijn vrouw niet laten kon te zeggen: „Lieve man, gij hebt zeker iets goeds gehoord.” Doch hij antwoordde alleen: „De Heere zal 't voorzien.”

De avond was gedaald, en de kinderen lagen te bed toen de huisvrouw, terwijl zij naast haar man in de stille kamer zat tot hem zeide: „Ik hoop dat de Heere uw woord zal waar maken. Anders weet ik wezenlijk nu niet meer wat te doen. Onze laatste penning is uitgegeven. Ik heb zelfs morgenochtend geen brood voor de kinderen.”

„Zorg niet voor den dag van morgen, staat er geschreven,” was 't antwoord. „Ik zeg u: de Heere zal 't voorzien. Laat ons dat vasthouden en ter ruste gaan.”

De volgende morgen brak aan. De predikant stond op. Hij had rustig geslapen, doch nu hij wakker was kwam hem op eens in de gedachten wat zijn vrouw had gezegd, dat er geen brood in huis was, en ook geen geld om het te koopen. Bovendien wist hij — zijn vrouw had

hij dat nog niet gezegd — dat heden de huishuur moest worden betaald. Was 't wonder, dat hij een oogenblik weer bezorgd en benauwd werd? Doch het duurde niet lang. Hij sterkte zich in den Heer zijn God, en zoo ging hij welgemoed naar de huiskamer.

De kinderen, die niet wisten hoe zeer hun ouders in den nood zaten, waren reeds gereed en gekleed, en speelden vroolijk, in afwachting van het ontbijt. Weinig dachten zij, dat moeder nog niet wist waar dat vandaan moest komen.

Vader en moeder zett'en zich aan de tafel, waarop nog niets stond, en de eerste nam den grooten, ouden huisbiblel, van Engeland meegebracht, uit wolken hij gewoon was iederen morgen en iederen avond voor te lezen. De kinderen wisten welk hoofdstuk aan de beurt was. Doch, wat vreemd, ditmaal nam vader dat hoofdstuk niet, maar las eerst een psalm, toen een kort stuk uit de klaaglieden van Jeremia en eindelijk een gedeelte uit de brieven van Paulus. Als de kleinen goed luisterden — wat ik niet weet — dan moesten zij bemerken, dat het altomaal teksten waren, die spraken van de hulp des Heeren en van Zijn goedertierenheid waarop men hopen mag. Moeder bespeurde dat zeer goed.

Toen vader geïndigd had te lezen, sloot hij het boek, en vouwde de handen om te bidden. Allen knielden neer en de huisvader sprak:

„Gedenk, Heere, aan het Woord, gesproken tot Uw knechten, op hetwelk Gij ons hebt doen hopen.

Gij zijt toch onze Vader: Gij kent al onze nooden. Geef ons heden ons dagelijksch brood! Gij hebt gezegd: Roep Mij aan in den dag der benauwdheid; Heere,

hoor ons roepen en neig Uw oor tot de stem onzer smeeking; Gij die de jonge raven hoort als zij roepen, och, let op de stem dezer hulpeloze kleinen! Wij hebben, gij weet het, niet uit luiheid of uit dwaze eerzucht het land verlaten, waar wij geboren werden, en zijn gaan wonen onder de vreemdelingen, maar wij zijn verjaagd geworden om des gewetens wil. Nu, Heere, weten wij echter niet wat wij zullen doen, doch onze oogen zijn op U. Och openbaar U zelf aan ons in dezen tijd van benauwdheid! Maar, zoo 't U goeddunkt ons geloof nog langer te beproeven, versterk Gij dan onze harten. Wel kastijdt Gij ons, maar toch mogen wij hopen op U. Geef Gij maar, dat wij altijd kunnen zeggen: Uw wil geschiede. Hoe het dan ook ga met den nood van ons lichaam, laat onze zielen worden gevoed met het brood des levens, dat brood waarbij de mensch, die ervan eet, zal leven in eeuwigheid."

Zoo bad de predikant, en toen hij uitgesproken had was 't hem opnieuw als werd hem verzekerd, dat de Heere helpen zou. Doch er was nog niets van te bespeuren. Integendeel, toen hij den Bijbel had weggelegd, zagen de kinderen verwonderd op, dat moeder zich niet gereed maakte om het ontbijt op de tafel te zetten. Die was leeg en bleef leeg.

„Gaan we nog niet ontbijten, moe?" vroeg het oudste meisje.

„Lieve kind," sprak moeder, „gij moet nog geduld hebben. Er is geen brood in huis, en ook geen geld om het te koopen. De Heer zal ons helpen."

De goede vrouw kon bij die woorden haar tranen niet bedwingen. Ook de kinderen begonnen luid te weenen,

en 't was zelfs den vader onmogelijk zich goed te houden. Wat moest hij beginnen?

Doch de Heere zou het voorzien en wel zoo heerlijk als niemand had kunnen denken.

III.

NIET VERGETEN.

ensklaps werd er gescheld.

De oudste der kinderen sprong op en wilde de deur openen, maar moeder sprak: „Neen, lieve kind, laat mij zelf gaan.”

De huisvrouw deed open, terwijl de kinderen niet laten konden door de half geopende kamerdeur te gluren.

Op den stoep stond een onbekend man, die vroeg: „Zou ik mevrouw Anderson mogen spreken?”

„Die ben ik zelf,” antwoordde zij, wel begrijpende hoe haar eenvoudige kleeding oorzaak was, dat de man haar misschien voor een dienstbode had aangezien.

„Van wien komt gij?” vroeg zij.

Of nu de man het gebroken Engelsch van de vrouw des huizes niet verstond, dan wel of hij liever niet vertelde wie hem stuurde, genoeg, hij gaf op de vraag geen antwoord, maar sprak, terwijl hij haar een pakje overreikte:

„Een heer heeft mij verzocht u dit te brengen, en er bij te zeggen, dat hij straks ook eenige levensmiddelen zenden zal.”

Verbaasd nam mevrouw Anderson het pakje aan. „Maar van wien komt het?” riep zij. „Zijt gij wel terecht?”

Doch de man scheen weinig lust te hebben op vragen te antwoorden. Hij wendde zich om, draafde den stoep af, en was weldra uit de oogen der verbaasde vrouw verdwenen.

Met trillende handen bracht zij het pakje binnen, en legde het voor haar man neer met de woorden: „Dit brengt een vreemde man; hij wou niet zeggen van wien het komt.”

De kinderen drongen nieuwsgierig om vader heen, die zich haastte het pakje los te maken. Daar rolde iets op den grond. Een der jongens raapte 't op. „Zie eens, vader,” riep hij, „een goudstuk!”

Intusschen was het pakje geheel geopend. 't Bevatte enkel goudstukken. In een oogenblik had men ze geteld. 't Waren er veertig, samen een driehonderd vijftig gulden!

„Maar van wien komt dat alles?” riep de predikant verbaasd; „ik heb hier toch geen rijke vrienden en ook van niemand geld te wachten. Is 't wel voor mij?”

„Dat is het zeker,” antwoordde zijn vrouw met tranen in de oogen; „de man heeft dat duidelijk gezegd, ik . . .”

Weer werd er gescheld: 't Was de huisheer, die vroeg of hij den domine kon spreken, en de huur ontvangen.

„Laat hem maar in de andere kamer,” sprak de predikant opstaande: „ik kom.” En meteen telde hij van de goudstukken zoovele af als den huisheer toekwamen. Gelukkig schoot er nog heel wat over. Want de huishuren waren toen vrij wat lager en de waarde van het geld veel hooger dan thans.

Ik geloof, dat de eigenaar wel wat verwonderd keek,

toen hij zoo met blinkende goudstukken en ten volle werd betaald — hij had het misschien anders verwacht — maar hij bedankte alleen recht vriendelijk, en ging met het geld heen.

De predikant ging weer naar de huiskamer. Het goud, dat op zoo wonderlijke wijs hem was toegekomen, lag nog op tafel. Doch er was één stuk minder dan toen hij heenging. Dat had moeder namelijk aan een der kinderen meegegeven om het te wisselen, en er brood voor te koopen.

Het brood kwam, 't ontbijt werd klaar gemaakt, en juist wilde men zich weer aan de tafel zetten, die nu niet meer leeg was, toen er opnieuw werd gescheld. De kinderen keken een weinig benauwd, want zij hadden ergen trek. Vader begreep dat. Terwijl moeder weer ging opendoen, sprak hij een kort gebed uit om des Heeren zegen over de spijs te vragen, en zei toen: „Nu kunt ge wel gaan eten, kinderen; moeder en ik doen 't straks.” Eigenlijk waren òn hij òn zijn vrouw zoo verblijd en zoo diep geroerd, dat zij om eten noch drinken dachten.

Daarop haastte ook de domine zich naar de voordeur. Hij vond er zijn vrouw reeds in druk gesprek met een man, die, naar zijn kleeding te oordeelen, een boer uit den omtrek moest zijn. Ongelukkig sprak hij zoo vreemd, ten minste voor mevrouw Anderson, dat zij geen woord begreep van wat hij zei, terwijl de man op zijn beurt haar evenmin verstaan kon.

De domine, die vrij wat beter dan zijn vrouw onze taal verstond, liet zijn echtgenoot naar binnen gaan, en vroeg toen den man wat hij wenschte.

„Ik heb een wagen, dien ik hier lossen moet,” was 't antwoord van den boer; „daar staat hij.”

De predikant blikte naar buiten. Daar stond een volgeladen boerenkar, waaraan de twee paarden, die er voor waren gespannen, zeker hun vracht hadden gehad.

„Moet dat alles hier zijn?” vroeg Anderson verbaasd.

„Ja alles,” was 't antwoord.

„En van wien komt dat?”

„Ja heerschap,” sprak de boer, „of laat ik zeggen, domine, dat kan ik u niet vertellen. 't Is mij besteld en betaald ook. Waar kan ik 't brengen?”

De kelder van den domine was niet zoo vol, dat men verlegen behoefde te zijn met het vinden van ruimte. Hij liet een man roepen om op te passen bij het voertuig, en nu begon de boer den wagen af te laden. Dat was een heel werk, want er lag ongelooflijk veel op. Eerst kwamen zes zakken meel, toen evenveel hammen, verder eenige potten boter, een stapel kaas, een paar tonnetjes haring, een vat bier en nog veel meer, altemaal goede en smakelijke dingen, vooral voor lieden, die in lang niet veel degelijks geproefd hadden.

Dat de kinderen zich gehaast hadden hun brood op te eten, en toen den gang waren ingedraafd om alles te bekijken, is te begrijpen. Ze hielpen ook weldra ijverig mee om al den voorraad naar binnen te brengen. Dat verlichtte den boer het werk, en zoo duurde het niet lang of de wagen was schoon leeg, en heel zijn inhoud lag veilig in den kelder.

De predikant en zijn vrouw hadden alles in stilte aangezien. Hun hart was vol; zij konden niet spreken. De

tranen kwamen hun in de oogen, toen de boer, na een goede fooi ontvangen en zich wat verkwikt te hebben, wegreed. De domine sloot de deur. Daarna viel hij zijn vrouw om den hals en, riep uit: „De Heere heeft het voorzien. Dit is van den Heere geschied en het is wonderlijk in onze oogen!”

Daarop gingen beide naar binnen, de kinderen werden geroepen, en allen vereenigden zich rondom de tafel, waarop de huisvader weder den Bijbel legde. Hij las met een stem die beefde van aandoening, den 105 psalm. Daarna rees hij op, en dankte lang en vurig dien God, die weder krachtiglijk bevonden was een hulp in benauwdheden, en op zijn tijd uitkomst had gegeven. Ook smeekte hij den Heer den onbekende te zegenen, die zoo mildelijk had gegeven en zoo te rechtertijd, en vroeg dat het hem mocht vergolden worden, hier en in de opstanding der rechtvaardigen.

Dat te twaalf uur het middagmaal door allen met een vroolijk hart gebruikt werd, behoef ik niet te zeggen. Een paar uur later kwam Quick. Natuurlijk moest hij alles weten. Ook hij kon zelfs in de verte niet begrijpen van wien dat alles kwam. Doch toen de domine had uitgesproken zeide hij:

„De naam des Heeren zij geprezen! Ik wist wel, domine, dat gij in nood moest zitten, maar *ik* kon u niet helpen en dorst er ook niet van spreken, wijl gij er zelf nooit met anderen over spraakt.”

De huisvrouw knikte.

„Ik weet toch niet” ging Quick voort, „houd mij dat ten goede, of gij daaraan wel deedt. Men mag toch

zijn nooden ook wel openbaren aan de menschen, opdat zij die ten minste weten. Als nu eens niemand iets van uw behoefte had gemerkt, of liever als de Heere 't niet zoo geleid had, hoe zoudt ge dan geholpen zijn?"

„Gij kunt gelijk hebben,” sprak de domine, na een oogenblik te hebben nagedacht, „ik deed misschien verkeerd. Maar in alle geval zal ik nu niet zwijgen van de groote daden des Heeren: alle vrienden moeten weten hoe Hij ons heeft uitgered”

En zoo geschiedde het. Hoe hadden lieden die zoo gered waren ook kunnen zwijgen? De predikant was vervuld van hetgeen geschied was, en deelde het allen, die 't hooren wilden mede, opdat zij met hem God loven en danken mochten, en leeren op Hem hun betrouwen te stellen. En zie — het werd al spoedig duidelijk, dat Anderson niet de eenige was, die verhalen kon van de groote dingen, welke de Heere gedaan had. Ook anderen, meest vreemdelingen zooals hij, wisten daarvan te spreken, en prezen met hem den naam des Heeren.

Zoo was dan het gezin uit den nood. Er kon nu oten gekocht en voor kleeren gezorgd worden. Ook werden de kinderen bij den meester op school gedaan. Onder-tusschen begreep Anderson, dat hij ook voor de toekomst moest zorgen. IJverig zette hij het leeren van de Nederlandsche taal voort, en weldra was hij ten minste zoover, dat hij in staat was daarin iets behoorlijk uit te leggen. Nu bespeurde hij hoe goed het was, dat de menschen ten minste wisten, dat hij van zich zelf het noodige niet had om te leven. De meester en anderen, die 't gehoord hadden, deden nu hun best om werk voor den predikant

te vinden. Dat nu ging niet moeilijk. Er waren te Middelburg velen, vooral zoons van kooplieden, die Engelsch moesten kennen, en beter gelegenheid om het te leeren was er al niet dan van een Engelschman, die tevens Nederlandsch verstond. Zoo kwam het, dat de predikant spoedig elken dag een paar uur bezig was, wat hij heel aangenaam vond, en hem nog vrij wat opbracht bovendien. Wel was het nauwelijks genoeg om er heel zuinig mee rond te komen, doch voor gebrek behoefde hij althans niet te vreezen.

Doch de Heere zou nog verder helpen.

Vier maanden na den dag waarop het huisgezin zoo wonderlijk was uitgeholpen, wandelde de domine eens over straat toen hij een ouden bekende zag aankomen. 't Was de huisheer van Anderson, en deze ontstelde een weinig toen hij zich plotseling herinnerde, hoe hij geheel vergeten had den man de huur over drie maanden te betalen, zooals hier immers de gewoonte was. Half beschaamd trad hij op den eigenaar toe, en verontschuldigde zich over zijn nalatigheid. „Maar kom morgen,” zoo sprak hij „en ik zal u betalen. Gij hebt reeds veel te lang gewacht.”

De huisheer zette een paar groote oogen op: terwijl hij antwoordde. „Maar, beste domine, gij zijt geheel in de war. Gij hebt mij immers een maand geleden het geld van de huur behoorlijk betaald. Ik heb niets te eischen.”

Thans was het de beurt van den predikant om zich te verwonderen „Betaald!” riep hij, „betaald! Dan moet mijn vrouw 't gedaan hebben. Wacht, kom”

„Ik heb in alle geval wat mij toekomt' sprak de

ander „maak u dus niet ongerust, domine; ik groet u.”

Zoodra Anderson thuis kwam, was zijn eerste vraag aan zijn vrouw of zij de huur had voldaan. „Neen” was 't antwoord. „Toch is de huur betaald” zei de domine. In 't kort 't was een nieuwe verrassing, daar geen van beide iets van begreep. En nog meer stonden zij verbaasd, toen een paar maanden later de huisheer het geld, dat zij hem zonden, toen hij niet kwam opdagen, terugstuurde met de boodschap, dat het alweer reeds betaald was.

„Ik vat er niets van,” zei de domine tot zijn vrouw, terwijl hij op het weergebrachte geld tuurde. „Zeker is hierin de hand van denzelfden onbekende, die ons vroeger zoo heeft bijgestaan. Maar bovenal zie ik de hand des Heeren in al deze dingen.”

„Ja,” sprak mevrouw Anderson, „Hij weet zeker dat wij 't nog noodig hebben, en dat uw inkomsten nog niet genoeg zijn om, als alles betaald is, zonder veel moeite en hoofdbrekens uit te komen. Wat is de Heere toch goed en vriendelijk voor ons.”

Nu, dat laatste zouden ze al spoedig op nieuw onder vinden. Kortens tijd daarna toch werd aan domine Anderson door den postbode een pakje gebracht. 't Bevatte honderd gulden, en weer was het hem onmogelijk te weten te komen wie het zond. Zoo nam hij 't dan aan als een nieuw geschenk van zijn God, en ging daarmee voort tot zijn einde toe. Want zie — geregeld elke drie maanden werden hem 100 gulden thuis bezorgd. In dien tijd was dat waarlijk lang geen kleine som, waar men in die streken bijvoorbeeld best een huis voor zou hebben kunnen huren.

Zoo geraakten dan onze vrienden geheel uit den nood, en voelden zij zich in hun tweede vaderland zoo volkomen thuis, dat zij naar het eerste niet weder terug verlangden.

IV.

HET RAADSEL OPGELOST.

enige jaren waren voorbij gegaan, toen er voor den predikant een groote verandering plaats greep.

De leeraar van de Engelsche kerk te Middelburg stierf, en Anderson, die bij al de leden der gemeente bekend en bemind was, werd tot zijn opvolger benoemd. Nu was niet alleen alle zorg voor zijn lichamelijke behoeften weggenomen, maar dankte hij tevens den Heere, die hem vergunde weer met hart en ziel te arbeiden, zooals het eigenlijk zijn lust en leven was. Hij hield op onderwijs in de Engelsche taal te geven, en kon voortaan weder de kleinen en de grooten onderwijzen in de betere dingen van Gods koninkrijk. Om dat behoorlijk te kunnen doen had hij echter hulp noodig. Daarom vond men goed, dat de kandidaat Quick het kantoor zou verlaten om den predikant bij te staan. Dat de jonkman daar niet tegen had begrijpt ieder.

Zoo scheen dan alles ten beste gekeerd. Doch het is

op deze wereld zoo gelegen, dat we er telkens aan worden herinnerd, hoe wij hier geen blijvende stad hebben, en de vreugd zoo goed als de verdrukking haast voorbij gaat. Vooral zij die God vreezen ondervinden dat.

En zoo is 't ook goed, want anders zouden ook zij hun hart allicht meer zetten op de dingen die voorbijgaan dan op die welke blijven en in de hemelen zijn. Soms gaat het wel geheel anders dan zij zouden wenschen, doch de Heere die wijzer is dan alle schepselen, weet waarom Hij zoo doet, en beproeft juist daardoor of we in Hem vertrouwen, dat is in Hem *gelooven*.

Gelijk ik reeds zeide, was de predikant uitermate verheugd, nu hij weder als vroeger het Evangelie zou kunnen prediken. Doch was hij verblijd, zijn goede vrouw was het zeker nog meer. Zij wist wel met hoeveel smart haar man zijn werk als leeraar had moeten opgeven, en hoe hij eigenlijk nooit rechten lust in het onderwijs geven had gehad. En nu de Heere hem had hersteld in 't geen hij vroeger was, juichte haar hart, maar de vreugd gaf haar tegelijk een schok, die voor haar lichaam te sterk was. Toen de eerste opwindung der blijdschap voorbij was, gevoelde zij zich ziek; weldra kreeg zij een heete koorts en, om kort te gaan, weinige weken nadat Anderson tot predikant was aangesteld moest hij zijn vrouw vaarwel zeggen. Gelukkig niet voor goed. Want al verliet zij ook deze aarde, zij had een huis daar boven eeuwig in de hemelen, en dewijl haar man dat ook had, wist hij dat hij er haar zou wedervinden. Daar was het heerlijker dan ooit het beste vaderland of welk ander land op aarde ook zijn kon.

Evenwel, hoezeer Anderson wist, dat hij tot zijn vrouw straks zou heengaan, met haar gaan kon hij niet. Zijn tijd was nog niet gekomen, en zoo bleef hij dan in diepe droefheid over het gemis achter, doch tegelijk gesterkt door Hem, die niet vergeefs Trooster heet. 't Was gelukkig voor den predikant, dat hij zijn vijf kinderen om zich heen had en bovendien veel arbeid vond te verrichten in de gemeente. Zoo bleef hij er voor bewaard eenzaam te zitten treuren.

Daarbij kwam, dat er omstreeks dien tijd in Middelburg een vrouw leefde, wier naam de vrienden en vriendinnen zeker wel zullen gehoord hebben: Anna Maria Schuurman. Zij was een vrouw van groot verstand, zoo geleerd als een professor, en daarbij in allerlei handwerken even bekwaam als in het teekenen, boetseeren en zooveel meer. Het beste echter was, dat zij den Heere God vreesde en den Heere Jezus liefhad. Wel was het jammer, dat deze vrome en verstandige vrouw verscheiden dingen verkeerd inzag en met haar vrienden een soort van afzonderlijke kerk wilde stichten, wat ook begonnen is, maar geen stand heeft gehouden. Velen waren daarom haar en haar vrienden erg vijandig, en maakten 't hun op allerlei wijze lastig. Dat nu was leelijk, want schoon Anna Schuurman en haar vrienden 't zeer zeker mis hadden, was dat geen reden om hen te kwellen en het hun moeilijk te maken. Temeer wijl zij zulke vrome lieden waren, die waarlijk niemand kwaad deden.

Domine Anderson deed dan ook niet mee aan de verkeerde handelingen. Wel was hij het met Anna Schuurman en haar vrienden volstrekt niet eens — en

daar had hij gelijk in — maar hij wist zelf, hoe bitter het smaakt als men vervolgd wordt, wijl men niet wil of kan gelooven wat anderen belijden. Zoo gedroeg hij zich dan goed en vriendelijk ook jegens die lieden welke door velen werden gehaat, en 't spreekt van zelf, dat zij nu op hun beurt den Engelschen domine liefkregen. De geleerde Anna kwam hem zelfs eens bezoeken en deed dat daarna meermalen. Zoo raakte zij in kennis met de dochters van den predikant, en daar zij wist dat deze geen moeder meer hadden, nam zij 't gaarne op zich de meisjes alles te leeren wat een vrouw in dien tijd behoorde te weten en te kennen. Dat Anderson daar niet tegen had begrijpt gij, en ook de meisjes kregen hun vriendelijke, zachtmoedige onderwijzeres weldra hartelijk lief. En wanneer de leerlingen en de meesteres (of de meester) zoo tegenover elkaar staan gaat het werk altijd goed.

Zoo leefde Anderson met zijn gezin in liefde en vrede voort tot het jaar 1677, toen de predikant door een ziekte werd aangetast. Daar hij nog niet oud was hoopen allen op zijn herstel, doch 't zij dat hij de vreemde lucht op den duur niet had kunnen verdragen, vooral in zulk een waterland, of hoe dan ook, weldra hoorde men, dat de domine snel achteruitging. Hij zelf gevoelde ook dat hij sterven zou. Doch dat verschrikte hem niet. Want Hij geloofde in den Heere Jezus, die de Opstanding en het leven is. Hij wist, dat wie in Hem gelooft zal leven al ware hij ook gestorven.

De domine liet de oudsten van de gemeente en Quick bij zich komen, en nam van allen hartelijk afscheid. Hij

ried aan dat Quick, die zooveel jaren hem had bijgestaan, hem als leeraar zou opvolgen. Ook liet hij al de vrienden en de regeering van de stad dank zeggen die hem, een vreemdeling, hadden geherbergd. „Zegt hun,” zoo sprak hij, „hoe ik op mijn sterfbed bad, dat de Heere Jezus wat zij aan den minste Zijner broederen gedaan hebben, moge rekenen als aan Hem gedaan: ja ik weet dat Hij het doen zal in den Grooten dag. Hoe gaarne zou ik ook den onbekenden redder danken, die mij zoo trouw heeft geholpen. Maar geen nood, dat hoop ik eens daar boven te doen, als wij beide daar mogen komen. Wat mijn kinderen betreft, zij zijn nog te jong om voor zich zelf te zorgen. Ontfermt u over hen en doet wel bij hen, gelijk gij bij mij gedaan hebt”

Diep bedroefd beloofden de oudsten te doen wat hun gevraagd werd. Daarna riep de domine zijn kinderen en vermaande hen trouw te blijven aan het woord Gods, dat zij van hem gehoord hadden, en te wandelen in de wegen des Heeren. „Als het kan” zoo sprak hij, „moet gij hier blijven, want het is een goed land en nooit vergeten wat de Hollanders voor ons, vreemdelingen, gedaan hebben. Wij kunnen 't niet vergelden, maar God zal dat doen. Bovenal, dient den Heere en Hij zal u leiden gelijk Hij uw moeder en mij heeft gedaan, en ons allen brengen in dat Betere Land, vanwaar niemand meer heengaat, omdat het een eeuwig huis is.”

Kort daarop stierf Anderson. Hij was een vreemdeling en toch heerschte in de stad, vooral onder hen die God vreesden, groote droefheid. Doch tegelijk bleek, hoe waar het is wat de Schrift zegt, dat God den vreemdeling

en den wees staande houdt. Het eerste hadden de vreemdelingen uit Engeland reeds ondervonden; nu zouden zij ook het laatste zien.

Kort nadat Anderson gestorven was liet de regeering van de stad weten, dat zij zelf over de kinderen, die nog geen van allen meerderjarig waren, en hier geen bloedverwanten hadden, de voogdij en bescherming op zich nam. Zoo waren ze dus in veilige hoede. Doch daarbij bleef 't niet. Drie dames — en 'k behoef haast niet te zeggen dat Anna Maria Schuurman (die echter toen niet meer te Middelburg woonde) er een van was, namen 't op zich voor de dochters te zorgen, en elk der meisjes vond in haar verzorgster een moeder weerom. Wat de jongens betreft ook die werden niet vergeten. De heer Hoste, de koopman bij wien Quick op kantoor was geweest, behoorde mede tot de vrienden van Anderson, en had door Quick veel van hem vernomen. Deze koopman nu, die zeer rijk was, nam de knapen voor zijn rekening. Hij zorgde voor hun opvoeding, en voorzag hen rijkelijk van al 't noodige.

Ook bepaalde de goede man, dat na zijn dood elk der drie dochters een groote som gelds uit zijn erfenis ontvangen zou. De jongens, dacht Hoste, kunnen zich voor een of ander werk bekwamen, welk dan ook en mettertijd hun eigen brood verdienen. Maar met de meisjes is dat anders. Zij zijn hier vreemd, en moeten misschien later alleen staan. Ik zal zorgen, dat zij dan geen gebrek lijden.

Zoo vervulde de Heere het woord dat zegt: „Ik heb nooit gezien den rechtvaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood.” Maar ook merkt gij, hoe onze voorouders

gulle, milde lieden waren. Men zegt wel eens, dat de oude Hollandsche kooplui recht zuinige, inhalige menschen waren, dien 't maar om winst was te doen, die om zoo te zeggen op een duit dood bleven. Nu zuinig waren zij — maar juist daardoor konden zij op zijn tijd mild geven. Tegenwoordig gaat het dikwijls net andersom. Ik voor mij vond de oude wijze van doen beter.

Gelijk de predikant bij zijn sterven had gewenscht dat geschieden zou, was Quick hem als leeraar in de gemeente opgevolgd. En dat was een goede keus geweest, waartoe de Heere zijn zegen had gegeven. Dat de nieuwe leeraar ook een goed vriend was en bleef voor de kinderen van den vorigen, behoef ik er haast niet bij te voegen. Ook de regeerders van de stad waren Quick even genegen als zij Anderson geweest waren. Zoo was 't dan ook geen wonder, dat de Engelsche predikant nu eens bij dezen dan bij genen van de heeren werd uitgenoodigd.

Eenigen tijd, voor hetgeen ik thans ga vertellen plaats had, was tot lid van de regeering of magistraat een heer gekozen, die De Koningh heette. Deze heer had eertijds te Middelburg gewoond, daarna had hij voor zijn zaken veel gereisd, en zich eindelijk voor goed weder gevestigd in de stad waar hij geboren was. Quick kende hem zeer goed; want zij waren allebei op het kantoor van den heer Hoste geweest, en hadden er in vriendschap saam geleefd, een vriendschap die niet eindigde, ook toen de kandidaat het kantoor had verlaten. In geen tijd echter had Quick nu iets van De Koningh

gehoord. Verscheiden jaren waren verlopen, sinds hij als helper van domine Anderson zijn taak was begonnen; thans was ook de koopman Hoste reeds lang overleden, en daarna was 't Quik moeilijk geweest iets van zijn ouden vriend te vernemen.

Met verwondering en blijdschap vernam de domine, dat De Koningh weer in de stad was. Hij ging hem opzoeken en werd recht hartelijk ontvangen, zoodat de vriendschap weer spoedig even innig was als vroeger. Niet lang daarna werd De Koningh tot bestuurder van de stad gekozen, en den eersten zomer den besten die toen volgde, noodigde hij Quick uit een poosje door te brengen op het fraaie landgoed, dat hij bij Middelburg had gekocht. Gaarne nam de predikant die uitnoodiging aan, en zoo vinden we hen dan op een zomeravond in een koepel van den tuin gezeten, alleen met den gastheer, wiens vrouw en kinderen op dat oogenblik in den tuin wandelden.

Dat de beide vrienden daar een oogenblikje afzonderlijk zaten had zijn goede reden, gelijk gij zien zult, schoon domine Quick dat nu nog niet inzag. Hij zat recht genoeglijk met zijn vriend te spreken, en dat er genoeg was om over te praten begrijpt gij. Tot nog toe had mijnheer De Koningh het druk gehad, eerst met zijn verhuizing en het kantoor dat hij had geopend, toen met de regeeringszaken en zoo met allerlei. Doch thans zat hij eens recht gemakkelijk en rustig op zijn buitenplaats, en raakten de longen los.

Al sprekende over den tijd, toen zij samen op het kantoor waren en al 't geen er verder was gebeurd, kwamen

ze ook — misschien van één kant niet geheel zonder opzet — op domine Anderson en zijn gezin.

„Die heer heeft ook al een wonderlijke geschiedenis gehad” sprak De Koningh.

„Dat is zoo” antwoordde Quick. „Ik geloof, dat het mijn voortganger evenmin als mij ooit heeft bedroefd dat hij hier is gekomen. De wegen des Heeren met hem zijn wel wonderlijk geweest maar heerlijk bovendien.”

„Ik heb daarvan wel eens iets gehoord,” hernam de gastheer. „Maar het rechte weet gij beter dan ik.”

Natuurlijk deed Quick, die alles zoo goed wist, niets liever dan vertellen op welke wijs de Heere zijn ouden vriend Anderson indertijd uit den nood verlost had. Doch aan 't einde van zijn verhaal gekomen voegde hij er bij:

„Eén ding heeft Anderson niet verkregen. Zijn liefste wensch was nog eens te weten wie toch zoo vriendelijk voor hem had gezorgd. Doch hoe hij ook zocht en naspourde, 't is hem niet mogen gelukken.”

De gastheer zag zijn vriend lang en ernstig aan. Toen sprak hij langzaam: „Wat Anderson noch gij noch iemand, buiten mij en nog een hier op aarde, wist zal ik u verklaren. De tijd is er thans voor gekomen.”

Domine Quick wist niet wat hij van die raadselachtige woorden moest denken, en staarde zwijgend zijn vriend aan, die voortging:

„Gij hebt mijnheer Hoste even goed gekend als ik. Welnu hij was 't die uw voorganger uit den nood hielp.”

„Hij?” riep de ander verbaasd.

„Ja,” was 't antwoord. „Gij zult mij toestemmen, dat als

er ooit een vroom en mild man leefde, het de heer Hoste was.”

„Dat is zoo, maar wie had...?”

„Luister verder, want het is goed, dat gij alles weet. Elken morgen kwam voorbij het huis van Hoste een eenvoudig man, die er echter zeer bedrukt uitzag, zoo zelfs dat onze oude patroon niet nalaten kon eens te onderzoeken wie die heer zijn mocht, die zoo iederen ochtend dezelfde wandeling maakte.”

„Ik begrijp het” sprak Quick, „’t was in den kwaden tijd, toen hij elken dag naar den meester ging om les te geven of te ontvangen, naar ge ’t nemen wilt. Geen mensch weet wat hij toen geleden heeft; hij zelf sprak er tot niemand van.”

„Maar de Heere God wist het,” ging De Koningh voort. Mijnheer Hoste dan liet in stilte onderzoek doen, en hoorde toen wie de wandelaar was, en ook hoe hij aan alles gebrek leed. Ik geloof, dat gij hem dat zelf verteld hebt vriend Quick, maar zonder dat gij begreep waarom er u naar gevraagd werd.”

„Gij hebt denkelijk gelijk,” was ’t antwoord.

„Nu,” vervolgde de ander, „zoodra mijnheer Hoste alles wist, besloot hij te helpen. „God verhoede” — dat zijn zijn eigen woorden — „dat een gezant van Christus wege als vreemdeling in ons midden verkeeren zou, zonder dat wij hem bezochten, of in nood zonder dat wij hem hielpen.”

Quick, die zelf een vreemdeling was, sloten bijna de tranen in de oogen.

„Toen” sprak De Koningh, „droeg hij mij op te zorgen,

dat de predikant onbekrompen al 't noodige kreeg, geld, levensmiddelen, enz. Ik moest dat echter vooral zoo doen, dat niemand ooit kon bespeuren van wien alles kwam. Dat had mijnheer Hoste mij uitdrukkelijk bevolen. Nu weet gij 't geheim en kunt ook beoordeelen, of ik mijn taak naar behooren heb volbracht."

„Naar behooren? Zeg maar voortreffelijk!" riep Quick uit.

„Ik heb," ging De Koningh voort, „het geheim trouw bewaard, al kostte het mij soms moeite, zoolang onze oude patroon leefde. Doch nu de Heere hem tot zich heeft genomen, ben ik van mijn belofte ontslagen. Ik wil er thans niet meer van zeggen. Daar staat terecht geschreven: „De gedachtenis des rechtvaardigen zal in zegening zijn."

Toen de domine eenige dagen later des Zondags weder op den preekstoel stond, had hij tot tekst de woorden, die gij vinden kunt in Psalm 146: „Welgelukzalig is hij, die den God Jacobs tot zijn hulp heeft, wiens verwachting op den Heer, zijn God is, Die den hongerige brood geeft. De Heere bewaart de vreemdelingen, Hij houdt den wees en de weduwe staande."

Niet allen hadden begrepen waarom de predikant juist dien tekst had gekozen. Maar de kinderen van Anderson en velen met hen wisten het, en in hun hart spraken zij: „Zoo is het. De Heere heeft alles welgemaakt."
